EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 14.2.2020.
COM(2020) 56 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi Uredbe (EU) br. 691/2011 o europskim ekonomskim računima okoliša

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o provedbi Uredbe (EU) br. 691/2011 o europskim ekonomskim računima okoliša

1. UVOD

Uredbom (EU) br. 691/2011 o europskim ekonomskim računima okoliša[1] (Uredba) uveden je zajednički okvir za prikupljanje, pripremanje, slanje i ocjenjivanje europskih ekonomskih računa okoliša. Člankom 10. Uredbe propisuje se sljedeće:

> *Do 31. prosinca 2013. i svake 3 godine nakon toga, Komisija dostavlja izvješće o primjeni ove Uredbe Europskom parlamentu i Vijeću. U tom izvješću posebno ocjenjuje kvalitetu dostavljenih podataka, metode prikupljanja podataka, administrativno opterećenje na države članice i jedinice koje izvješćuju, kao i izvedivost i učinkovitost tih statistika.*

Ovo je treće izvješće kojim se ispunjava ta obveza. Prethodna su izvješća objavljena 2016.[2] i 2013.[3] Ovim izvješćem o provedbi obuhvaćeno je razdoblje od 2016. do 2018.

2. EKONOMSKI RAČUNI OKOLIŠA

Europskim zelenim planom potvrđuje se obveza Komisije da se uhvati ukoštac s izazovima povezanima s klimatskim promjenama i okolišem[4]. Komisija se obvezuje odlučno usmjeriti EU na novi put održivog i uključivog rasta te istodobno štititi i jačati prirodni kapital EU-a. U okviru Europskog zelenog plana EU namjerava:

- povećati ambicije EU-a s obzirom na klimu kako bi se do 2050. postigla klimatska neutralnost;
- opskrbljivati čistom energijom;
- ostvariti kružno gospodarstvo,
- graditi na energetski i resursno učinkovit način;
- ostvariti netoksičan okoliš bez onečišćenja;
- očuvati i obnoviti ekosustave i biološku raznolikost;
- osigurati održiv i zdrav prehrambeni sustav;
- promicati održivu i pametnu mobilnost.

Osiguravanje „pravedne tranzicije” prema klimatskoj neutralnosti i financiranje te tranzicije

1 http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:02011R0691-20140616

2 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1478531808092&uri=CELEX:52016DC0663

3 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0864&from=EN

4 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

ključni su elementi koje treba uključiti u svaku politiku. Europski zeleni plan sastavni je dio Komisijine strategije za provedbu Programa održivog razvoja do 2030. i ciljeva održivog razvoja UN-a.

Ekonomski računi okoliša ili skraćeno „računi okoliša", robustan su višenamjenski informacijski okvir koji se bavi aspektima održivosti našeg ekonomskog ponašanja. Uobičajeni ekonomski statistički podaci na kojima se temelji BDP, kao npr. nacionalni računi, ne uzimaju u obzir ekološke aspekte proizvodnje, potrošnje, ulaganja ili financiranja. Računi okoliša omogućuju da se ta slika upotpuni integracijom ekonomskih i okolišnih aspekata.

Glavna značajka računa okoliša jest *integracija*. Ona obuhvaća integraciju okolišnih i ekonomskih aspekata te integriranje u dosljedan ekonomski računovodstveni sustav cijelog niza bitnih tematskih aspekata okoliša kao što su i. energija, oporezivanje i emisije u zrak, ii. vađenje sirovina i otpad te iii. rashodi i ulaganja države i poduzeća. Ta integracija omogućuje izradu pouzdanih skupova pokazatelja i pomaže u utvrđivanju mogućih sinergija i kompromisa među sektorskim politikama, što računi okoliša olakšavaju zbog razloga navedenih u nastavku.

- Iz njih proizlaze usklađeni skupovi pokazatelja koji su međusobno povezani u sveobuhvatnom i dosljednom ekonomskom i okolišnom kontekstu. U skladu s tim, ti računi su korisni za okvire procjene koji se odnose na ključne sastavnice prirodnog kapitala (zrak, voda, tlo i biološka raznolikost) te za višedimenzionalne međusektorske teme poput napretka u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja ili kružnog gospodarstva;
- Oni pružaju strukturu i poboljšavaju mogućnosti analize. Informacije su organizirane tako da se iskoriste sinergije među pojedinim tematskim područjima, čime se omogućuju analize isplativosti, modeliranje scenarija i prognoze. Ti računi omogućuju povezivanje emisija ili upotrebe resursa s uvozom, izvozom, potrošnjom i ulaganjima te izračun pokazatelja u obliku otiska s pomoću tehnika inputa i outputa. Ostale primjene uključuju mjerenje utjecaja prirodnih resursa i energije na gospodarski rast (računovodstvo rasta, dekompozicija).

Računovodstveni pristup koristan je jer omogućuje pripremu visokokvalitetnih podataka (integriranjem izvornih podataka i njihovim kombiniranjem u pouzdane procjene) i ponovnu upotrebu dostupnih podataka kako bi se ograničilo administrativno opterećenje poduzeća i građana.

Na europskoj razini *europski* računi okoliša znak su nadnacionalne dimenzije okolišnih pitanja te omogućuju sustavan pristup i obuhvat u raznim državama članicama i okolišnim temama, što olakšava procjenu i usporedbe politika među državama članicama.

Europski računi okoliša temelje se na međunarodnom standardu – središnjem okviru Sustava ekonomskih računa okoliša iz 2012. (SEEA CF)[5]. Taj je standard izrađen i objavljen pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda, Europske komisije (Eurostata), Organizacije za hranu i

[5] http://unstats.un.org/unsd/envaccounting/seea.asp

poljoprivredu UN-a, Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD), Međunarodnog monetarnog fonda i Grupe Svjetske banke.

Uredbom se uspostavljaju europski ekonomski računi okoliša i relevantna je za EGP[6]. U njoj su računi strukturirani u modulima, kojih je izvorno bilo tri (Prilozi od I. do III. Uredbi), kako slijedi:

- **Računi emisija u zrak**: emisije u atmosferu šest stakleničkih plinova (uključujući CO_2 i CO_2 iz biomase koja se upotrebljava kao gorivo) i sedam onečišćujućih tvari (uključujući amonijak i fine čestice prašine), razvrstane na 64 industrije plus emisije iz kućanstava.
- **Porezi vezani za okoliš prema gospodarskoj djelatnosti**: porezi vezani za okoliš za četiri široke skupine: energija, promet, onečišćenje i resursi, razvrstani na 64 industrije koje plaćaju plus kućanstva i nerezidenti.
- **Računi tokova materijala u cjelokupnom gospodarstvu**: iznosi fizičkih inputa u gospodarstvo, akumulacija materijala u gospodarstvu i outputa u druga gospodarstva ili natrag u okoliš.

Od 2013. postoji obveza dostavljanja podataka Komisiji (Eurostatu) u skladu s prilozima od I. do III.

Tri dodatna modula dodana su 2014. (Prilozi od IV. do VI.)[7], kako slijedi:

- **Računi izdataka za zaštitu okoliša**: izdaci koje gospodarske jedinice imaju za potrebe zaštite okoliša.
- **Računi sektora ekoloških dobara i usluga:** output, dodana vrijednost i izvoz robe i usluga koji su posebno oblikovani i proizvedeni za zaštitu okoliša ili upravljanje resursima. Prijavljuje se i zaposlenost povezana s tim aktivnostima.
- **Računi fizičkog toka energije**: tokovi energije iz okoliša u gospodarstvo (iskorištavanje inputa prirodne energije), unutar gospodarstva (proizvodnja i upotreba energetskih proizvoda) i iz gospodarstva u okoliš (ispuštanje ostataka energije).

Od 2017. postoji obveza dostavljanja podataka Komisiji (Eurostatu) u skladu s prilozima od IV. do VI.

U listopadu 2019. Europski revizorski sud objavio je tematsko izvješće br. 16/2019 o europskim ekonomskim računima okoliša[8]. Sud je provjerio je li Komisija pravilno uspostavila i upotrebljavala račune okoliša te njima upravljala. Sud je zaključio da su računi okoliša važan izvor podataka za praćenje i evaluaciju politika u području okoliša, kao što je

6 Obuhvaća Norvešku i Island, a Lihtenštajnu je odobreno potpuno odstupanje. Bilateralni statistički sporazum Švicarske s Europskom unijom uključuje Uredbu od prosinca 2019.

7 Uredba (EU) br. 538/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o izmjeni Uredbe (EU) br. 691/2011 o europskim ekonomskim računima okoliša

8 https://www.eca.europa.eu/hr/Pages/DocItem.aspx?did=51214

Sedmi program djelovanja za okoliš, te napretka u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda. Sud je dao tri preporuke s obzirom na i. strateški okvir za račune okoliša, ii. relevantnost za donošenje politika i iii. pravovremenost podataka. Iako se neke od preporuka podudaraju s tekućim aktivnostima Komisije (Eurostata) i država članica, postupanje u skladu s izvješćem Suda zahtijevat će dodatne napore.

3. AKTIVNOSTI OD ZADNJEG IZVJEŠĆA

PRAVNI OKVIR

Od zadnjeg izvješća o provedbi 2016. nisu doneseni novi pravni akti povezani s Uredbom.

METODE PRIKUPLJANJA PODATAKA I ADMINISTRATIVNO OPTEREĆENJE

Za ekonomske račune okoliša u pravilu ne treba prikupljati nove podatke. Umjesto toga, u njima se uglavnom koriste postojeći podaci koje tijela država članica već posjeduju i koji se prema potrebi dopunjuju dodatnim procjenama. To je zato što su u njima uz podatke iz nacionalnih računa kombinirani podaci iz niza izvora, npr. temeljnih statistika o energetici, prometu, poljoprivredi, državnim rashodima i oporezivanju, kao i iz nekih nestatističkih izvora.

Kako bi ispunile zahtjeve u pogledu podataka utvrđene u Uredbi, države članice mogu prilagoditi postojeće podatke radi njihova usklađivanja s konceptima iz okvira SEEA CF, zbog čega će možda biti potrebne posebne aktivnosti zavoda za statistiku država članica. Budući da ekonomski računi okoliša ponovno upotrebljavaju postojeće podatke, poduzeća i kućanstva imat će vrlo malo dodatno opterećenje zbog odgovaranja dok god postoje i održavaju se izvori podataka. Države mogu uvesti i posebne postupke prikupljanja podataka za potrebe ekonomskih računa okoliša, što će poboljšati kvalitetu podataka. Neke su zemlje, na primjer, zbog računa sektora ekoloških dobara i usluga (Prilog V. Uredbi) uvele namjenske ankete kako bi dopunile svoje druge izvore podataka. Učestalost tih anketa godišnja je ili višegodišnja, a opterećenje poduzeća uglavnom nije veliko.

Nacionalna tijela (obično nacionalni zavodi za statistiku) obavljaju većinu radnji potrebnih za izradu računa, što uključuje obradu postojećih podataka i povećanje njihova analitičkog potencijala. Prosječan broj zaposlenika potrebnih za izradu računa u svakom nacionalnom tijelu procjenjuje se na četiri do šest ekvivalenata punog radnog vremena za šest priloga Uredbi. Države članice razlikuju se po svojim specifičnim situacijama, postojanju/opsegu izvora podataka itd. Računi dodaju znatnu vrijednost osnovnim podacima i povećavaju potencijal za analizu međusobnih interakcija tema u prilozima, npr. emisija u zrak i potrošnje energije. Više nacionalnih tijela upotrijebilo je pilot-studije (koje je sufinancirala Komisija) za oblikovanje metoda za obradu i analizu podataka.

IZVEDIVOST I UČINKOVITOST

Moduli utvrđeni u Uredbi testirani su u pilot-studijama prije nego što je Komisija predložila pravni okvir, čime se osigurava njihova izvedivost (vidjeti u nastavku). Testiranje se provodi u suradnji s državama članicama kako bi se iskoristilo njihovo stručno znanje i postiglo

jedinstveno mišljenje o izvedivosti modulâ. Trenutačno su u tijeku pilot-studije o potencijalnim novim modulima.

Učinkovitost ekonomskih računa okoliša ovisi o dva čimbenika: prvo, kako se postojeće informacije mogu reorganizirati u zajednički okvir i drugo, kako i u kojoj se mjeri računi upotrebljavaju.

U pogledu prve točke, računi emisija u zrak (Prilog I. Uredbi) primjer su reorganizacije postojećih informacija. U računima emisija u zrak upotrebljavaju se informacije već prikupljene za inventare emisija u zrak koji se obvezno prijavljuju na temelju Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (UNFCCC) i u okviru Konvencije Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka (CLRTAP). Podacima se zatim dodaje još informacija kako bi ih se uskladilo s klasifikacijama i konceptima iz nacionalnih računa. Nakon toga se računi emisija u zrak mogu kombinirati s tablicama inputa i outputa radi dobivanja ekoloških otisaka, a mogu se koristiti zajedno s nacionalnim računima kako bi se izračunalo koliko okoliš doprinosi gospodarskom rastu (dekompozicija).

Računi emisija u zrak mogu se upotrebljavati i zajedno s računima okoliša za druga područja, kao što su energetika ili porezi vezani za okoliš. Te se informacije mogu koristiti u uzročnim okvirima za opisivanje i analizu interakcija između društva i okoliša, kao što je okvir „Driving forces, Pressures, State, Impact and Responses" (Pokretači, pritisci, stanje, utjecaj i odgovori) koji je donijela Europska agencija za okoliš.

Što se tiče druge točke, računi okoliša oslonac su Sedmog programa djelovanja EU-a za okoliš do 2020. „Živjeti dobro unutar granica našeg planeta"[9]. Ekonomski računi okoliša upotrebljavaju se za praćenje napretka u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja u EU-u[10]. Računi okoliša upotrebljavaju se i za mjerenje napretka ostvarenog u politikama EU-a o kružnom gospodarstvu jer su pokazatelji koji se temelje na računima okoliša dio okvira EU-a za praćenje kružnog gospodarstva[11]. Porezi vezani za okoliš (Prilog II. Uredbi) koriste se u studijama okolišne fiskalne reforme[12].

KVALITETA PODATAKA POSLANIH OD ZADNJEG IZVJEŠĆA

Uredbom se od država članica i zemalja EGP-a zahtijeva da Eurostatu[13] izvješćivanje o podacima. Švicarska te brojne zemlje kandidatkinje i potencijalne zemlje kandidatkinje za

9 http://ec.europa.eu/environment/action-programme/

10 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-01-18-656. Primjeri pokazatelja koji se temelje na računima okoliša: „produktivnost resursa", „stopa kružne upotrebe materijala" i „udjeli poreza vezanih za okoliš u ukupnim poreznim prihodima".

11 https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators/monitoring-framework . „Stopa kružne upotrebe materijala" primjer je pokazatelja koji se temelji na računima okoliša.

12 https://ec.europa.eu/environment/integration/green_semester/index_en.htm

13 Španjolskoj, Francuskoj, Italiji i Cipru odobreno je za tri nova modula odstupanje od Provedbene odluke Komisije (EU) 2016/335 od 7. ožujka 2016. kojom se odobravaju odstupanja od Uredbe (EU) br. 691/2011 o europskim ekonomskim računima okoliša u odnosu na Španjolsku, Francusku, Italiju i Cipar (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.062.01.0018.01.ENG).

Osim toga, odjeljkom 5.1 Priloga IV. Uredbi (EU) 691/2011 odobrava se odstupanje za one šifre NACE koje države članice nisu obvezne prikupljati na temelju Uredbe (EZ) br. 295/2008 o strukturnim poslovnim statistikama.

članstvo u EU-u također prijavljuju neke podatke na dobrovoljnoj osnovi. Ovo izvješće o provedbi odnosi se na prvu skupinu zemalja (zemlje EU-a/EGP-a). Eurostat potvrđuje primljene podatke i objavljuje ih na svojoj internetskoj stranici[14], zajedno s tehničkim objašnjenjima (metapodacima) i namjenskim odjeljkom[15] s popratnim informacijama.

Većina država članica redovito dostavlja kompletne skupove podataka u skladu s rokovima utvrđenima u Uredbi. Mali broj država članica dostavlja sa zakašnjenjem, obično od nekoliko dana, a samo je jedna država članica dulje kasnila s dostavom. Ta kašnjenja nemaju praktičnog učinka na obradu ili širenje podataka.

Utvrđena su brojna područja i posebne stavke za koje zemlje teško osiguravaju kvalitetne podatke. Komisija (Eurostat) nastavlja suradnju s državama članicama kako bi se riješila tehnička pitanja. Dok se ta područja ne riješe u potpunosti, a radi maksimalnog smanjenja gubitka informacija za korisnike zbog nepotpunog izvješćivanja, Komisija (Eurostat) popunila je praznine u podacima koje su dostavile države članice i izračunala agregate EU-a.

Aktivnosti provedene između 2016. i 2018. radi poboljšanja kvalitete podataka uključuju sljedeće.

Za račune o kojima se izvješćuje od 2013. i o kojima se već dosta zna, u prethodnom izvješću o provedbi već su utvrđena posebna područja i stavke za koje zemlje teško osiguravaju kvalitetne podatke. Problemi navedeni u prethodnom izvješću o provedbi koji su sada riješeni ili se rješavaju opisani su u nastavku.

- Iz Priloga I. (računi emisija u zrak) riješena su pitanja: obuhvata emisija fluoriranih plinova. Iz Priloga III. (računi tokova materijala u cjelokupnom gospodarstvu): i. procjene ostataka usjeva, krmnih usjeva i biomase za pašu, vađenje pijeska i šljunka (sa smjernicama i predloženim rješenjima u novom priručniku Eurostata[16] objavljenom 2018. i u novoraspoloživim statističkim podacima Eurostata o proizvodnji usjeva); ii. prilagodba načelu rezidentnosti za cijeli EU.

- Iz Priloga I. rješavaju se sljedeća pitanja: usklađivanje s procjenama za obvezna izvješćivanja UNFCCC-u i CLRTAP-u (priprema se rješenje uz upotrebu međunarodnih baza podataka o zračnom prijevozu putnika i kamionskom cestovnom prijevozu). Iz Priloga II. (porezi vezani za okoliš prema gospodarskoj djelatnosti): i. raspodjela poreznih prihoda nerezidentima znatno se poboljšala te sada gotovo 70 % zemalja u potpunosti izvješćuje o tom aspektu; ii. nakon revizija makroekonomskih statistika sada se rijetko pojavljuju slučajevi neprikladnih administrativnih izvornih podataka.

Do 2019. Islandu je odobreno privremeno odstupanje od obveze izvješćivanja o podacima u prilozima od IV. do VI., kako je navedeno u Odluci Nadzornog tijela EFTA-e od 20. listopada 2015. Lihtenštajnu je dopušteno potpuno odstupanje od Uredbe 691/2011, kako je navedeno u Odluci Zajedničkog odbora EGP-a br. 98/2012 od 30. travnja 2012. o izmjeni Priloga XXI. (Statistika) Sporazumu o EGP-u (https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/other-legal-documents/adopted-joint-committee-decisions/2012%20-%20English/098-2012.pdf)

14 https://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/data/database

15 http://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/overview

16 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-18-006

Osim što se bave tim pitanjima, od izvješća o provedbi iz 2016. podaci u prilozima od I. do III. poboljšani su i to i. izradom dugotrajnih nizova, ii. uklanjanjem nedostataka u podacima, iii. poboljšanom usklađenošću, iv. boljim postupcima potvrđivanja i širenja te v. češćim dobrovoljnim dostavljanjem dodatnih varijabli i raščlambi koje nisu propisane Uredbom. Nadalje, ubrzalo se širenje podataka jer postoje posebne, na modelima utemeljene rane procjene Eurostata, a države članice brže dostavljaju podatke.

Iz priloga od IV. do VI. (a to su, po prilozima, računi izdataka za zaštitu okoliša, računi sektora ekoloških dobara i usluga te računi fizičkog toka energije), aktivnosti 2016. i 2017., do prvog roka za dostavljanje podataka krajem 2017. uključivale su pripremni rad na prvom obveznom prikupljanju podataka, među ostalim i. godišnje dobrovoljno prikupljanje podataka; ii. smjernice Komisije (Eurostata), iii. izradu priručnika i iv. pružanje alata i osposobljavanja za pripremu podataka. Od 2018. održava se osposobljavanje, a rad se usmjerava na pružanje povratnih informacija državama članicama o kvaliteti dostavljenih podataka. Stručne skupine („radne skupine") pripremaju rješenja za dva metodološka pitanja: i. raspodjelu emisija cestovnog prijevoza prema NACE klasifikaciji (što se odnosi uglavnom na priloge I. i VI.) te ii. ažuriranje klasifikacije ekonomskih djelatnosti okoliša (to se odnosi na priloge IV. i V.).

Ukupno gledajući, kvaliteta podataka se od 2016. do 2018. popravila za sve priloge od I. do VI. Veoma su kvalitetni statistički podaci za priloge od I. do III. koje države članice dostavljaju na temelju Uredbe. Podaci za priloge od IV. do VI. pokazuju nižu razinu razvijenosti jer je obvezno izvješćivanje počelo tek 2017., tj. dotada su provedena samo dva kruga prikupljanja. Osim toga, prilozi IV. i V. složeniji su od drugih priloga i zahtijevaju druge kategorije izvornih podataka. Komisija očekuje da će se idućih godina poboljšati kvaliteta podataka za priloge od IV. do VI. I dalje ima područja koja treba poboljšati. Komisija (Eurostat) i dalje tehnička pitanja rješava u suradnji s državama članicama. Provodi se ili se planira provesti niz mjera kojima je cilj poboljšati kvalitetu; vidjeti u idućem odjeljku.

4. MJERE POBOLJŠANJA

Na temelju članka 10. Uredbe u ovom odjeljku razmatraju se prijedlozi za uvođenje novih modula ekonomskih računa okoliša i mjere koje se poduzimaju za poboljšanje kvalitete podataka i metoda prikupljanja podataka.

Inicijative predstavljene u ovom odjeljku rezultat su dvije glavne strategije. Prva je provedbena strategija[17] za SEEA CF, međunarodni statistički standard koji poštuju europski ekonomski računi okoliša. Ta svjetska provedbena strategija preporučuje prilagodljiv i modularan pristup da bi se uklopile različite potrebe politika i različite razine dostupnosti podataka.

Druga je strategija Europska strategija za račune okoliša za razdoblje od 2019. do 2023.[18] Riječ je o programu daljnjih mjera koje su dogovorili Komisija (Eurostat) i države članice, a donio Odbor za europski statistički sustav. Tom se strategijom koordiniraju europski napori i priprema teren za moguće nove module. Ciljevi u razdoblju od 2019. do 2023.:

[17] http://unstats.un.org/unsd/statcom/doc13/BG-SEEA-Implementation.pdf

[18] https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1798247/6191525/European+Strategy+for+Environmental+Accounts/

- daljnje poboljšanje kvalitete aktualnih europskih računa okoliša, što uključuje dugotrajne nizove i pravodobnost;
- bolje informiranje o važnosti i sadržaju europskih računa za okoliš, što uključuje i informiranje o modulima za okoliš kao cjelovitom sustavu;
- služenje korisničkim potrebama odobravanjem novih produljenja te primjena i pokazatelja, uključujući otiske, na temelju aktualnih europskih računa okoliša;
- procjena potrebe da se europski računi okoliša prilagode novim prioritetima i područjima;
- pomaganje onima koji u državama članicama izrađuju račune osiguravanjem financijskih sredstava, osposobljavanja, priručnika i instrumenata za pripremu podataka;
- sudjelovanje u daljnjem razvoju globalnih standarda UN SEEA i globalnih inicijativa kao što su praćenje ciljeva održivog razvoja.

Europskom strategijom za račune okoliša ne priječi se državama članicama da razvijaju i druge mjere u skladu sa svojim nacionalnim okolnostima, potrebama politika i dostupnim sredstvima.

PRIJEDLOZI NOVIH MODULA

U članku 10. Uredbe navodi se da se ovom izvješću o provedbi, prema potrebi i uzimajući u obzir rezultate pilot-studija, moraju priložiti prijedlozi novih modula u određenom broju navedenih područja[19].

I dalje se razvija nekoliko novih računa, uključujući one navedene u članku 10. Uredbe, a program za pilot-studije uveden na temelju članka 4. stavka 2. Uredbe i dalje se koristi. U razdoblju od 2016. do 2018. države članice provodile su pilot-studije o računima ekosustava, subvencijama za okoliš i sličnim transferima, vodnim računima i računima izdataka za upravljanje resursima.

Osim tih pilot-studija, na razvoju se radilo i na druge načine, kako je opisano u nastavku.

- Eurostat od 2015. provodi dobrovoljno prikupljanje podataka o subvencijama za okoliš i sličnim transferima. Dosad je sudjelovalo 13 država članica, ali još nije dosegnuta kritična masa država članica. U posljednje se vrijeme radi na subvencijama za fosilna goriva u kontekstu pokazatelja ciljeva održivog razvoja. Subvencije za okoliš zahtjevnije su područje od poreza za okoliš jer je vođenje njihove evidencije u statistici javnih financija složenije.
- Na računima ekosustava ostvaren je znatan napredak potaknut Komisijinim projektom INCA[20] (faza 1. završena je, a faza 2. traje), čiji je završetak predviđen 2020. Države članice ne moraju se pridružiti u ovoj fazi, ali informira ih se i moći će

[19] Tri nova područja navedena u članku 10. postala su Prilozi od IV. do VI. Uredbi te stoga nisu kandidati za buduća područja.

[20] Integrirani sustav računovodstva za prirodni kapital i usluge ekosustava, vidjeti opis projekta (http://ec.europa.eu/environment/nature/capital_accounting/pdf/KIP-INCA-ScopingPaper.pdf) i završni izvještaj za 1. fazu (http://ec.europa.eu/environment/nature/capital_accounting/pdf/KIP_INCA_final_report_phase-1.pdf).

se pridružiti bude li projekt uspješan. Osim projekta INCA, Komisija (Eurostat) u prosincu 2017. sudjelovala je u objavi tehničkih preporuka kojima se podupire eksperimentalno računovodstvo ekosustava u okviru SEEA[21] te u reviziji tog računovodstva koja je trebala završiti do 2020[22].

- Za vodne račune Komisija (Eurostat) osmislila je koncept računa fizičkog toka vodâ, što je dokumentirano u nacrtu priručnika. Nije bilo prikupljanja podataka. U izradi vodnih računa Komisija (Eurostat) prati aktivnosti Europske agencije za okoliš.
- Komisija (Eurostat) racionalizira i pojednostavnjuje postupak dobrovoljnog prikupljanja podataka za računa šuma. U nekim državama članicama sudionicama prošli pilot-programi nisu ispunili očekivanja korisnika pa je rad prekinut na nacionalnoj razini, ali u drugim državama članicama interes je velik.

Države članice podržale bi razvoj novih modula, ali sporijim tempom jer nisu sigurne imaju li dovoljno resursa potrebnih za redovitu proizvodnju. Moduli za koje se smatra da pružaju najviše koristi uz najmanji trošak već su obuhvaćeni Uredbom. Smatra se da preostali potencijalni moduli donose razmjerno manje koristi i skuplji su.

U budućnosti se mogu promijeniti prioriteti u pogledu relevantnosti. Tehnički napredak trenutačno je intenzivan, npr. velike količine podataka, satelitske snimke (Copernicus) itd. U područjima kao što su ciljevi održivog rasta, kružno gospodarstvo, prirodni kapital itd. raste potreba za informacijama radi pripreme novih političkih strategija. U godišnjoj strategiji održivog razvoja[23] stavljen je veći naglasak na održivost okoliša, uključujući klimatske promjene, što je uz produktivnost, pravednost i makroekonomsku stabilnost[24] jedan od njezinih strateških ciljeva. Komisija će nastaviti pratiti provedbu ove Uredbe.

POBOLJŠANJE KVALITETE: NAJNOVIJE AKTIVNOSTI

I idućih godina glavni će cilj biti bolja kvaliteta računa. Poboljšanje kvalitete u središtu je i Europske strategije za račune okoliša. Bolja kvaliteta povećava i relevantnost te omogućuje poboljšanje učinkovitosti, čime se smanjuje administrativno opterećenje. Slijede sadašnje i buduće aktivnosti.

(a) **Osiguravanje bespovratnih sredstava za pilot-studije i poboljšanja kvalitete.** Člankom 4. Uredbe Komisiju se poziva da oblikuje program pilot-studija koje će države članice dobrovoljno provesti. Cilj je tih studija: i. razvoj metoda izvješćivanja i poboljšanje kvalitete podataka; ii. uspostava dugotrajnih nizova; iii. razvoj metode za obradu podataka i iv. provjera izvedivosti uvođenja novih modula za ekonomske račune okoliša. Komisija (Eurostat) svake godine sufinancira pilot-studije (sada do 90 % troškova) i objavljuje rezultate na javnoj internetskoj stranici „Centar za komunikacijske i informacijske resurse za javne uprave, poduzeća i građane

21 https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/technical_recommendations_in_support_of_the_seea_eea_final_white_cover.pdf

22 https://seea.un.org/content/seea-experimental-ecosystem-accounting-revision

23 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1578392227719&uri=CELEX%3A52019DC0650

24 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-annual-sustainable-growth-strategy_en.pdf

(CIRCABC)"[25]. Te se spoznaje uzimaju u obzir prilikom planiranja poboljšanja kvalitete i uvođenja novih modula ekonomskih računa okoliša.

(b) **Izrada ranih procjena kako bi podaci bili prije dostupni.** Računi okoliša ispočetka su smatrani prilično detaljnim, strukturiranim podacima koji postaju dostupni uz dugo čekanje. Komisija (Eurostat) i države članice procjenjuju mogu li se računi okoliša brže pripremiti i dostaviti, a razmatraju i kako za neke od glavnih pokazatelja izraditi rane procjene. Takve rane procjene možda više odstupaju od točnih vrijednosti i manje su iscrpne od podataka koji se zahtijevaju Uredbom, ali čini se da korisnici brže dolaze do vrijednih podataka. Rane procjene omogućuju izradu statistika nekoliko mjeseci ranije, a pritom se opterećenje država članica ne povećava. Izrađuje se sve više ranih procjena koje su sve kvalitetnije. Kao rezultat toga, Komisija (Eurostat) sada izrađuje i objavljuje rane procjene računa tokova materijala u cjelokupnom gospodarstvu (Prilog III. Uredbi) 6 mjeseci nakon završetka referentne godine, što je 18 mjeseci prije roka iz Uredbe. Isto tako, Komisija (Eurostat) priprema procjene računa emisija u zrak (Prilog I.) 12 mjeseci nakon završetka referentnog razdoblja, što je godinu dana ranije nego što je to propisano Uredbom. Radi se i na tome da se objedine prikupljeni podaci o porezima za okoliš (Prilog II.) s podacima s nacionalnih popisa poreza koji se prikupljaju u sklopu programa slanja nacionalnih računa ESA 2010[26]. Komisija (Eurostat) proučava izvedivost i kvalitetu ranih procjena za ostale module.

(c) **Objava priručnika i metodoloških smjernica.** Ti referentni materijali omogućuju pripremu statističkih podataka korisnih statističarima iz EU-a i izvan njega. Od 2016. kad je objavljeno zadnje izvješće o provedbi, Komisija (Eurostat) objavila je sljedeće priručnike i smjernice: i. Priručnik o sektoru ekoloških dobara i usluga[27] (2016.), ii. Praktični vodič za sektor ekoloških dobara i usluga[28] (2016.), iii. Priručnik o računima izdataka za zaštitu okoliša[29] (2017.) i iv. Priručnik o računima tokova materijala u cjelokupnom gospodarstvu[30] (2018.).

(d) **Utvrđivanje standarda slanja podataka i izvješća o kvaliteti.** Države članice i Komisija (Eurostat) dogovorili su standarde za slanje podataka kako bi osigurali bolju učinkovitost i pouzdanost. Ti su standardi usklađeni s globalnim standardima UN-a, OECD-a i Komisije (Eurostata), čime se omogućuje stvaranje globalnih baza podataka s informacijama o okolišu. Izvješća o kvaliteti izrađena u programima Microsoft Word i Excel također se postupno ukidaju u korist izvješća neovisnih o vlasničkom softveru.

(e) **Vođenje klasifikacija.** Komisija (Eurostat) i države članice vode i poboljšavaju dvije klasifikacije koje se koriste za Priloge IV. i V.: klasifikaciju djelatnosti za zaštitu okoliša i klasifikaciju djelatnosti gospodarenja resursima. Te se klasifikacije upotrebljavaju i izvan Europe.

---

25 https://circabc.europa.eu/ui/group/b01d2930-990e-44fb-9121-a9a6b00a1283/library/bfd9a826-38e7-4a02-b7d6-89064f903e51?p=1&n=10&sort=modified_DESC

26 http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:32013R0549

27 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-16-008

28 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-16-011

29 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-17-004

30 https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-18-006

(f) **Osiguravanje alata za pripremu.** Za pripremanje računa Komisija (Eurostat) izrađuje alate koji su dostupni državama članicama i drugim državama. Primjerice, osigurava IT alat pod nazivom PEFA-Builder koji na temelju statistika o energiji priprema račune fizičkog toka energije (Prilog VI. Uredbi). Komisija (Eurostat) održava i ažurne popise (klasifikacije) proizvoda i djelatnosti, koji su potrebni za pripremanje računa. Komisija (Eurostat) osigurava alate za izračun otisaka, a njima se mjeri ukupni utjecaj gospodarskih subjekata (poduzeća, obitelji, država) na okoliš kada upotrebljavaju prirodne resurse. Otisci se dobivaju objedinjavanjem ekonomskih računa okoliša s drugim statistikama poput tablica gospodarskih inputa i outputa.

(g) **Organiziranje tečajeva osposobljavanja** u sklopu Europskog programa statističkog osposobljavanja. Komisija godišnje organizira otprilike pet tečajeva o ekonomskim računima okoliša. Materijali s prethodnih tečajeva objavljuju se na internetskoj stranici CIRCABC-a[31].

(h) **Poticanje razmjene iskustava među državama.** Komisija (Eurostat) organizira dvije radne skupine[32] koje se sastaju svake godine i razmjenjuju iskustva, utvrđuju najbolju praksu i koordiniraju poboljšanja. Uspostavljene su i radne skupine koje se bave konkretnim metodološkim pitanjima i daju preporuke. Komisija (Eurostat) sudjeluje u međunarodnim inicijativama koje organiziraju OECD, Gospodarska komisija Ujedinjenih naroda za Europu i UN.

5. ZAKLJUČCI

Komisija i države članice i dalje poboljšavaju europske račune okoliša u skladu s Uredbom (EU) br. 691/2011 i to

- povećanjem kvalitete i učinkovitosti podataka,
- boljom komunikacijom,
- razvojem novih pokazatelja radi zadovoljavanja potreba korisnika te
- procjenom potrebe da se europski računi okoliša prilagode novim prioritetima i područjima.

[31] https://circabc.europa.eu/w/browse/6ade1ca8-6a06-44bd-bff0-498217d0ec05

[32] Radna skupina za račune okoliša i radna skupina za monetarnu statistiku o okolišu i račune okoliša